

รักษาจิต

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหากรรม วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาฟังธรรมมันไม่ได้คิด ถ้าฟังธรรมคิดแล้วเอามาย้อนตัวเองจะได้ประโยชน์ ฟังธรรมไป อย่างที่พระพุทธเจ้าสอนเห็นไหม ไปเดินทางไกลมา เอาแต่ปุ๋ยมา แบกมา มีแต่ขี้ ปุ๋ยคือปุ๋ยคอก เวลาเดินมาถึงกลางทางเห็นไหม มาเจอเหล็ก ไม่กล้าทิ้งปุ๋ยไว้เพราะกลัวแบกมาไกล แต่เพื่อนมา ๒ คน คนหนึ่งก็ทิ้งปุ๋ยเลยเอาเหล็ก ไปเจอข้างหน้าเจอเงิน ก็ทิ้งเหล็กเอาเงินเลย พอไปข้างหน้าเจอทอง ทิ้งเงินเอาทองเลย กลับถึงบ้านก็เอาทองไปฝากภรรยาเขา

แต่เพื่อนอีกคนหนึ่งนะ เดินมาแต่ไกลเลย กลับไปถึงบ้านเอาอะไรไปฝากภรรยาไว้ไหม ปุ๋ยจี่ใจ นี่ก็เหมือนกันเวลาทำงาน บางอย่างมันต้องทิ้งเป็นขั้นๆ ขึ้นมา คือว่าอะไรหยาบๆ เราก็ต้องปล่อยได้ ใสนี้ก็ถอดยึดตายเลย แล้วอีกคนบอกให้ปล่อย ให้ปล่อย ปล่อยคืองานข้างหน้ามันยังมีอีกใช้ไหม อ้าว แบกปุ๋ยคอกมา พอไปข้างหน้าเจอเหล็ก เหล็กมีคุณค่ากว่าปุ๋ย ก็ทิ้งเอาเหล็ก มันเป็นประโยชน์ได้ สมัยก่อนยุคสัมฤทธิ์ ยุคเหล็กมันจะเป็นประโยชน์มาก พอไปข้างหน้าไปเจอเงินเห็นไหม คุณค่าของเงินมันดีกว่าเหล็ก ก็ต้องทิ้งเหล็กซะ ไปข้างหน้าไปเจอทองคำ เงินมันจะมีค่ากว่าทองคำได้อย่างไร ก็ต้องทิ้งเงินซะ

นี่ การทำงานของจิตมันต้องปล่อยวางอย่างนี้ ไม่ใช่แบกปุ๋ยมาตั้งแต่เริ่มต้นเลย แล้วก็เอาปุ๋ยไปถึงที่สุดเลย แล้วมันก็พุดกันไม่รู้เรื่อง มันแบกปุ๋ยอยู่ แล้วไม่ยอมทิ้งปุ๋ย นี่ความคิดคนมันเป็นอย่างนี้ ที่นี้ความคิดคนเป็นอย่างนี้บ๊อบ มันถึงได้เข้าถึงธรรมะไม่ได้ ย้อนกลับมา เวลาครูบาอาจารย์เราเห็นไหม เวลาเขาบอกว่าจะไปที่ไหนก็แล้วแต่ ครูบาอาจารย์ตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นครูบาอาจารย์ทุกองค์ แม้แต่พระพุทธเจ้าด้วย บอกว่าให้ดูจิต รักษาจิต ให้ดูจิตรักษาจิต แต่คำว่าดูจิตรักษาจิต ไม่ใช่จะไปดูความคิด ไม่ใช่เข้าไปตะครุบจิต ไม่ใช่ มันไม่มีให้ตะครุบ มันไม่มีหอรอก

การคูจิต รักษาจิตนี้ไง การรักษาจิตของเราก็คือการทำทานนี้แหละ การทำทาน การถือศีล การภาวนานี้มันจะเข้าไปสู่จิต เพราะอะไร เพราะทุกอย่างมันเกิดมาจากจิต คนเราเกิดมาจากความคิด ปฏิสนธิจิต คนเกิดเป็นมนุษย์นี่ก็เกิดจากจิต จิตเป็นนามธรรม มาเกิดเป็นมนุษย์ มาเกิดในไข่มาเกิดในน้ำคร่ำ ในโอปปาติกะ เห็นไหม จิตนี้เกิดเป็น โอปปาติกะ เกิดเป็นเทวดาทำไมจิตไปเกิด แล้วเทวดาไม่ใช่จิตหรือ เทวดาเป็นนามธรรม แต่เพราะจิตนี้ไปเกิดเป็นภพ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมนะ เป็นเทวดาก็ไม่เห็นจิตนะ เป็นเทวดาก็ไม่ได้รักษาจิตนะ

ใครคนใดคนหนึ่งทำบุญกุศลแล้วไปเกิดเป็นเทวดา แล้วมีสถานะเป็นเทวดา พอเทวดาเขาใช้อายุขัยของเทวดานั้นไป อายุขัยของเทวดานั้น ขณะที่มันเป็นรูปของเทวดา มันเป็นภพของเทวดา ไม่เห็นจิตตัวเองเหมือนกัน ไม่มี เพราะจิตไปเกิด ปฏิสนธิจิต นี้เป็นนามธรรม ไปเกิดในสถานะไหนเห็นไหม ไปเกิดเป็นเทวดา เทวดาเป็นนามธรรม เทวดารูปเป็นทิพย์ ไม่มีรูปกาย แล้วมันเป็นจิตหรือเปล่า ไม่ใช่ ไปเกิดเป็นพรหม ไปเกิดเป็นจิตหรือเปล่า เป็นพรหม พรหมก็ไม่ได้เห็นจิตนะ พรหมก็ไม่ได้เห็นจิตหรืออก นี้ก็เหมือนกัน ที่นี้พอเกิดเป็นมนุษย์ บอกว่าให้รักษาจิต ภูก็คิดเลย โอโฮ จิตเป็นอย่างนั้นนะ จิตเป็นอย่างนี้ละ มันก็สร้างภาพหลอกใจ ความคิดเป็นจิตไป อะไรเป็นจิตนี้ โอโฮ รักษาจิต คูจิต

คำว่ารักษาจิต คูจิตนี้ละ มันเป็นการรักษาตั้งแต่.. เห็นไหม ตามโลกเขาบอกว่าตาเป็นหน้าต่างของใจ จะดูความคิดคน ก็ดูสายตาเขา ในการประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ท่านดูความประพฤติ ดูหลวงปู่มั่นสิ หลวงปู่มั่นท่านจะวัดใจ คูจิตของลูกศิษย์ เห็นไหม ท่านตัดสบง ๕ ชั้นแล้วให้พระคนละชั้นไปเย็บสบงมา แล้วเอาสบงนี้มาต่อกัน หลวงตาบอกท่านได้รับชั้นหนึ่ง ได้รับชั้นหนึ่งปีบ ท่านบอกว่า ท่านรู้ทันใจ ท่านบอกว่า หลวงปู่มั่น ท่านจะดูความประพฤติ คูจิตของคน ดูความละเอียด ความหยาบของผู้ประพฤตินั้น หลวงตาท่านบอกว่ามีความสามารถเท่าไหน ใส่เต็ม ๑๒๐ เลย ไม่ใช่เต็ม ๑๐๐ นะ เขาใส่กันแค่เต็ม ๑๐๐ นะ หลวงตาบอกท่านใส่ ๑๒๐ เลย

เพราะท่านรู้ว่าหลวงปู่มั่น ท่านจะคูจิต คูใจของลูกศิษย์ท่าน ท่านก็ตัดผ้าแล้วก็แจกไปคนละชั้น ให้ไปเย็บลุ่มกระดุกใจ แล้วก็มาต่อกันเป็นสบงของท่าน ท่านให้ไป ๕ องค์กร ก็แบบว่าลูกศิษย์ ๕ องค์กรนี้มีแต่นิสัยดีๆ นิสัยละเอียดอ่อน แต่จะดูว่าใครละเอียด

กว่าใครๆ หลวงตาบอกว่าท่านใส่ ๑๒๐ เลย เย็บทีละฝี่เข็มเลย แล้วเวลาไปต่อกันนะ ท่านบอกของท่านเป็นที่ ๑

คูจิตไปคูที่ไหน คูที่สบงนี้หรือ คูจิตคูที่พฤติกรรมของคนนี้หรือ แล้วนี่เห็นใหม่ หลวงปู่มั่นเวลาคูจิตคูใจของลูกศิษย์ ท่านคูจากพฤติกรรมความประพฤติของคนนั้น นี่ รักษาจิต คูจิต เขาคูจิตมาตั้งแต่พฤติกรรม ความประพฤติ ความคิด การแสดงออก เนี่ยคูจิต นี่คูจิตแบบโลกๆ ใจ แต่ถ้าคูจิต รักษาจิตเห็นใหม่ คูติ พระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาท่านจะสอนนะถึงญาณ พุทธกิจ ๕ เข้า ถึงญาณ คูจิตเหมือนกันถึงญาณเลยว่าคุณรู้สึก ความนึกคิดของคนนี้มันเป็นอย่างไรร

คนมีความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไป ถ้าคนมีความรู้สึกนึกคิดนะเขาอยากจะเอาตัวเขาพ้นด้วย แล้วเขาก็มีอำนาจวาสนา เพราะว่าอำนาจวาสนาเห็นใหม่ อำนาจวาสนาของเขานี้คือปฎิภาณ อำนาจวาสนาของคนนะ มีสติปัญญา มีปฎิภาณ ไหวพริบ ถ้ามีอะไร สังเกตได้ใหม่ เหตุการณ์เกิดขึ้นมาเหตุการณ์หนึ่ง มุมมองแต่ละคนไม่เหมือนกัน มุมมองคนหนึ่งสะท้อนใจมาก มุมมองคนหนึ่งบอก แหม สะใจสมน้ำหน้ามัน เห็นใหม่ มุมมองคนมันแตกต่างกัน เพราะอำนาจวาสนาที่มันสร้างมาแตกต่างกัน

ถ้าหัวใจที่ประเสริฐนะ เห็นเขาได้ทุกข์ได้ยากนี่มันสลดใจนะ คูหนึ่งคูละคร แล้วย้อนคูตัว ชีวิตของคนเป็นแบบนี้ เขาเกิดมาเขาก็มีความสุขของเขา แล้วก็มีความล้มลุกคลุกคลานของเขา เราก็จะไปประสบสถานการณ์ เหตุการณ์อย่างนี้ใหม่ ชีวิตจะเป็นอย่างนี้นะ เราย้อนกลับมาจนถึงวันนี้ การเกิดเป็นทุกข์นะ ถ้ามีอำนาจวาสนาบารมีนี้ มันจะเป็นแบบนี้ เห็นใหม่ที่เขาว่าโลกนี้มันเป็นธรรมชาติ ธรรมะเป็นธรรมชาติ

ถ้าใจเป็นธรรม มันมองเป็นธรรม พอมองเป็นธรรมปั๊บมันแคนนอน คำว่าแคนนอนคืออะไร คนแกะเทปบอก แคนนอนคืออะไรหลวงพ่อ แคนนอนคือมันย้อนกลับ เห็นใหม่ คนแกะเทปเขาบอกว่าแคนนอนมันคืออะไร เพราะเขาผู้หญิงใจ เขาไม่เคยเล่นสนุก แต่ผู้ชายบอกแคนนอน แคนนอนคือมันย้อนกลับ เห็นใหม่ คูหนึ่งคูละครแล้วมันจะย้อนกลับมาดูเรา มาดูเรา เนี่ยเวลาพูด มันพูดไปไวๆ มันย้อนกลับมา ถ้ามันมีปฎิภาณ ไหวพริบ มันจะย้อนกลับมา มันสะท้อนกลับมา

การสะท้อนกลับมาอย่างนี้ เวลาเข้าไปดูป่าช้า ไปเที่ยวป่าช้า ก็เหตุนี้ไง พอบอก
ไปดูป่าช้า ทำไมมันไม่มีชีวิต มันเป็นซากศพ ไปดูแล้วได้ประโยชน์อะไร ไปดูให้มัน
สดต้งเวชง ไปดูเพื่อเราไง ไปดูเพื่อให้ภาพมันย้อนกลับมาหาเราไง คูอะไรก็แล้วแต่ ดู
หนังละคร ย้อนมาดูตัวใจ อันนี้มันเกิดจากอะไร มันเกิดจากอำนาจวาสนาของคน ถ้า
คนมันมีวาสนาเห็นใหม่ รักษาใจ รักษาใจนี้ เขารักษากันอย่างนี้

แหม จูจิต จูจิต กูจะตะกรุบจิต จิตมันอยู่ไหน จิตมันอยู่ไหน คือมันเป็นความ
เพื่อเจือ เพื่อฝัน มันไม่เป็นความจริง ถ้าเป็นความจริงนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้า ท่านก็บอกให้เรารักษาดิจิต รักษาจิต เพราะจิตนี้สำคัญที่สุด ควรรู้ว่าจิตนี้สำคัญขนาด
ไหน เพราะจิตปฏิบัติสัจจิตนี้มันไปเกิด คูสิ ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม

มาฟังเทศน์พระพุทธเจ้านี้ มันมาอย่างไร เขายังไม่รู้ตัวของเขาเลย เขาไปเกิดเป็น
เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เขาไม่รู้เนะว่ามันมาอย่างไร มันไปอย่างไร มันมีมากนะไป
เกิดเป็นเทวดา ในพระไตรปิฎกใจ บอกว่ามีความสุขมาก มีความสุข ความสุขนี้ได้จาก
ใครมา อ้อ ได้จากพระพุทธเจ้า ได้จากการทำบุญกุศล แล้วระลึกถึงบุญถึงคุณนะ นี่มันก็รู้
ว่ามีบุญกุศลมานะ แต่ไม่รู้จักตัวนะ ไม่รู้หรือกว่าจิตมันเป็นอย่างไ แล้วไอ้ที่มานี้ ได้บุญ
กุศลมา แล้วไอ้ตัวมันอยู่ไหน หาไม่เจอหรือก ถ้าหาเจอนะ การคูจิตหรือการรักษาดิจิตนี้ ก็
รักษาให้มันพัฒนาขึ้นมา

ถ้ามันพัฒนาขึ้นมาแล้ว เรากำหนดพุทโธ พุทโธ หรือปัญญาอบรมสมาธินี้ เวลา
จิตเป็นสมาธินี้ “อ้อ” นั่นนะตัวจิต ตัวจิตคือตัวสมาธิ แล้วถ้าไม่มีตัวสมาธินี้เราไม่รู้จิต
หรือก ตัวจิตคือตัวต้นข้าว บริษัทจดทะเบียน หรือว่าจดทะเบียนบัญชีต่างๆ ถ้าเราไม่มีต้น
ข้าว ไม่มีทะเบียน ผลประโยชน์ตอบรับมันไม่มี ผลประโยชน์ตอบรับเข้าบัญชี มันจะเข้า
อย่างไร ไอ้นี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำแบบสักแต่ว่าทำ ทำๆ แต่ทำไม่ทำ มันทำอย่างไรก็
แล้วแต่ มันก็มีผลตอบสนอง เพราะว่ามันมาจากใจเหมือนกัน แต่มันไม่รู้เรื่องใจ มันไม่รู้
ของมันหรือก แต่ถ้าเรารู้ของเราเนะ เราพัฒนาของเราเนะ เรายังรักษาดิจิตเรามาตั้งแต่เริ่มต้น
รักษาดิจิตมาตั้งแต่ครูบาอาจารย์ท่านสอน มีสติ มีศีลนี้คือรักษาดิจิต รักษาจิตเพราะ
อะไร เพราะเราควบคุมมันก่อนใจ เพราะความคิดของเราเนะมันเส่าย ความคิดของเราเนะ
มันมีตัณหาทะยานอยากไปตามอำนาจของมัน มันไปโดยแรงแบบควายคู่เลย มันไป
ประสามันเลย

แล้วมันก็ว่า เราถูกต้องทุกอย่าง ดิงามทั้งนั้น แต่ถ้าเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือใช้พุทธโศ พุทธโศ ถ้ามันสลัดเข้ามาเห็นใหม่ มันไม่ไปอยู่กับอารมณ์ความรู้สึกอย่างนั้น ทั้งหมดใจ อารมณ์ความรู้สึก จิตมีอารมณ์เป็นอาหาร จิตมีความคิดเป็นอาหาร ความรู้สึก มันมีความคิดเป็นอาหาร มันแสดงออกด้วยความคิดนั้น มันยึดความคิดนั้น เวลาเราโลภ เราโกรธ เราหลง เราโกรธขึ้นมา เราผูกกับความ โกรธ จิตมันผูกกับความโกรธ แล้วมันแสดงอาการความโกรธไป จนอารมณ์รุนแรงไป จนทำร้ายใครก็ได้ ใจใหม่

จิตมันเป็นอิสระของมัน จิตมันเป็นจิตนะ แต่เราโกรธใคร เราอาฆาตมาดร้ายใคร ความอาฆาตมาดร้ายไม่ใช่จิต แต่จิตไปคบกับมัน จิตไปคบกับอารมณ์ความรู้สึก ความอาฆาตมาดร้ายนั้น ความอาฆาตมาดร้ายนั้นมันเอาจิตนี้ไปทำลายคนอื่น ไปฆ่า ไปแกง เขาจะ พอฆ่าแกงเขาเสร็จ ใจอารมณ์ความรู้สึกนั้น มันสะใจไปแล้ว มันก็หายไป ใจตัว จิตที่มันแบบว่ามันอาศัยเขา มันไปคบกับอารมณ์ความรู้สึกนั้นไปทำร้ายเขา กรรม การกระทำนั้นมันก็ตกอยู่กับจิต

เห็นใหม่ ตัวจิตมันเป็นธรรมชาติของมันอยู่ แต่มันไปคบ มันไปผูกพันกับ อารมณ์ความรู้สึก ความโลภ ความโกรธ ความหลง ความโลภความโกรธนี้มันก็จุด กระชากลากจิตไปทำลายคนอื่น ไปทำลายทุกๆ อย่างเลย ทีนี้เรามีสติรักษามัน เรารักษามันเราใช้ปัญญาอบรมสมาธิใช้อะไรต่างๆ มันก็ไม่ไปคบ ไม่ไปผูกกับความโกรธ ความโลภ ความหลง ที่มันหลง หลงเพราะอะไร เพราะไม่มีสติปัญญา ถ้าไม่มีสติปัญญานี้ ความหลง หลงเพราะอะไร หลงเพราะเราไม่รู้ว่าเป็นจริงเป็นอย่างไร เราก็หลงไปกับมัน

ก็ไปยึดมันถือมันเห็นใหม่ มีปัญญาอบรมมันเข้ามา ปลอ่ยมันเข้ามา เห็นใหม่ ถ้าปลอ่ยให้มันเข้ามาเนี่ยเรารักษาจิตกันแบบนี้ เขาจิตกันแบบนี้ ไม่ใช่จิตว่า คุณมีไป มี คุณมา คุณไปคุณมา เอ้อ สวัสดิ์เราเป็นเพื่อนกัน ไม่มีหรอก ไม่มี ใจที่ว่าคุณกันไปคุณมา สวัสดิ์กันแล้วก็ เออ จบกันที่นี้ละ โอ้โฮ มันปลอ่ยวาง มันรู้แจ้ง ไม่มี ไม่มีหรอก แต่เนี่ย การดู การรู้รักษา เวลาหลวงปู่มัน ครูบาอาจารย์หลวงตา จะบอกว่า ครูบาอาจารย์เขาบอก ให้ดูจิต ดูจิต รักษาจิต ใครๆ ก็ว่าต้องรักษาจิต ใจ รักษาจิต แต่วิธีการรักษา วิธีการทำเนี่ย มันหลากหลาย มันยังมีการกระทำของมันมา ไม่ใช่ว่า ดูจิตแล้ววิ่งไปเตะครูบมันเลย บอก

ให้รักษา กูก็จับเชือกมัดกับต้นเสาไว้เลย กูจะไม่ไปไหนเลย มันไม่ใช่ เราจะจับเรานี้ไปมัดกับต้นเสาไม่ได้ เพราะเรามีหน้าที่รับผิดชอบ เรามีครอบครัว มีญาติมีวงศ์มีตระกูล

คุณหลวงตาสี หลวงตาท่านบอกว่าท่านนั่งตลอดรุ่ง จะมีอะไรจะมาให้ท่านลุกจากที่นั่งไปไม่ได้เลย เว้นไว้ข้อเดียว ถ้าหมูกะมีปัญญา หมูกะคือพระด้วยกันในวัด ใครเจ็บไข้ได้ป่วย ท่านจะลุกได้ กับหลวงปู่มันเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นลุกได้ เห็นไหม คนเรานี้มันมีหน้าที่รับผิดชอบ คนเรานั้นมีความรับผิดชอบของคน จะผูกมัดไว้กับสิ่งใดสิ่งหนึ่งมันไม่ได้หรอก เห็นไหม เรามีหน้าที่รับผิดชอบ แต่ความรับผิดชอบนั้นก็รับผิดชอบโดยจิตนี้แหละ

ถ้าไม่มีจิต ไม่มีเจตนารับผิดชอบ มันจะเอาเราไปทำหน้าที่นั้นได้อย่างไร การไปทำหน้าที่อย่างนั้น เห็นไหม มันทำหน้าที่ไปด้วยความรับผิดชอบ ด้วยชีวิตของเรา แต่ที่นี้ถ้าเรามีปัญญาของเราเห็นไหม การรักษาก็รักษาคุณเลยอย่างนี้เข้ามา ถ้ารักษาคุณแลเข้ามานะ แม้แต่อยู่ในหมูกะ ในพระด้วยกันอยู่ในหมูกะ เราเป็นคฤหัสถ์ เราอยู่ในบ้านของเรา เรารักษาของเราเห็นไหม เรามีครอบครัวของเรา เราก็คุณของเรา แต่เราก็รักษาจิตของเราไปด้วย

รักษากิจเราไปด้วยคือว่าสิ่งใดเกิดขึ้นมานี้ นี่อันนี้มันเป็นเวรเป็นกรรม มันเป็นสายบุญสายกรรม การเกิดมาร่วมกันนี้ มันมีสายบุญสายกรรมมา ถ้าเขามีกรรมดีกับเรามา เขาจะทำความดีที่ตอบสนองที่ถูกต้อง ชอบธรรม แล้วเราก็มีความสุข แต่ถ้ามันมีสายบุญสายกรรมที่เป็นบาปเป็นกรรมกันมา เขาก็จะเอาแต่ใจตัว เอาแต่ใจของเขา แล้วเขาจะทำตามแต่ความรู้สึกของเขา แล้วความรู้สึกของเขานี้ เขาก็ทำความถูกต้องของเขา แต่เรานี้ไม่ถูกใจเรา เราก็มีความเจ็บช้ำน้ำใจ เห็นไหม เราก็ดูแลรักษา รักษาเพราะนี่มันเป็นเรื่องเป็นบุญเป็นเวรเป็นกรรมมาในครอบครัวของเรา เราก็เปลี่ยนแปลงแก้ไข นี่ไง แต่ถ้าเราไม่รักษากิจนะ สิ่งใดที่เกิดขึ้น ถ้าถูกใจเราก็ โอ้โฮ รักจนแบบว่าเป็นเราเลยนะ โอ้โฮ ทะนุถนอม เวลาเขาทำอะไรให้เราเจ็บช้ำน้ำใจนะ ก็โกรธซะ แหม มันปลัดไปซะ เห็นไหม นี่คือการไม่รักษาใจ

ผลอันที่เกิดขึ้นมานี้ มันจะทำให้ผลตอบสนองกับจิตนี้ เจ็บช้ำน้ำใจนัก แต่ถ้าเรารักษาใจแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นมา มันก็เกิดขึ้นมาอย่างนั้นแหละ เพราะมันเป็นผลของวิญญู

มันเป็นเรื่องเวรเรื่องกรรม แต่เรารักษาใจเรา เราก็ไม่เจ็บช้ำน้ำใจ หรือไปผูกรั้งจนเราต้องไปร่วมกับเขา เพราะมันเป็น อตตาทิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน จิตของบุคคลใด ก็เป็นของบุคคลนั้น กรรมของบุคคลใด ก็เป็นของบุคคลนั้น ใครทำดีก็ได้ดี ใครทำชั่วก็ได้ชั่ว

แต่การกระทำนี้ เราเกิดมาในวิภวัญชะ ผลของวิภวัญชะ ผลของการเกิดร่วมของการที่ตอบสนองกันมานี้ มันจะมีผลกันมาตลอดไป ผลอย่างนี้มันก็จะมียวกมิลบ และจะมีอย่างนี้ตลอดไปไม่มีวันที่จะสิ้นสุด เพราะการเกิดและการตาย มันไม่มีต้น ไม่มีปลาย ไม่มีที่สิ้นสุดหรอก แต่ในการประพฤติปฏิบัติ ครูบาอาจารย์เราให้รักษาจิต รักษาจิต ก็ดูจิตเรา ไม่ให้จิตเรานี้ไปดูดดื่มหรือไปมีความผูกพันกับวิภวัญชะจนเกินกว่าเหตุ

แต่มันก็ต้องเกิด มันก็ต้องเป็นไปอย่างนี้ มันก็ต้องเกิดไปตามความรับผิดชอบอย่างนี้เป็นธรรมดา มันเป็นเรื่องจริง ผลของวิภวัญชะมันเป็นเรื่องจริงๆ เรื่องจริงๆ เพราะมันมีผลจริงๆ มันมีการกระทำมาจริงๆ มีชั่ววอกชั่วลบผลกักันมาอย่างนี้จริงๆ แต่ธรรมะนี้มาแก้ไข ถ้ามาแก้ไขแล้วเราก็รักษาจิตมาตั้งแต่ข้างนอก รักษาจิตมาตั้งแต่ รักษาจิต ดูจิตมานี้ เรารักษาหมายถึงว่า เรารักษาตัวเรา ไม่ให้ไปผูกพัน มันมีผลใหม่ มีผล มีผล เพราะว่าดูจิตนิสัยดี ความชอบ ความดูดดื่มของเรานี้มันมีผลใหม่ มันมีผลทั้งนั้นนะ

แต่ความมีผลอย่างนี้ ถ้าเรามีปัญญา มีผล แต่เราก็รับรู้ แต่เราก็ไม่เลยเถิดไปจนเป็นเนื้อเดียวกัน มันก็แบ่งแยก เห็นใหม่ มันก็ปล่อยวางเข้ามา ให้ตัวเองนี้ดีขึ้นๆ ดีขึ้นมา เห็นใหม่ พอตัวเองดีขึ้นมานี้ มันเป็นอิสระ ความที่เป็นอิสระ คุณะพลังงานนี้ ดูใดสิ ดูใด ดูพลังงานที่มันเกิด หม้อแปลงต่างๆ ที่มันผลิตพลังงานไฟฟ้าขึ้นมา มันทำงานของมันในตัวของมันนะ แล้วมันส่งผลพลังงานนั้นออกมา

จิตนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเราดูจิต รักษาจิต จนพลังงานนี้เห็นใหม่ มันไม่พ่วงกัน ไม่พ่วงกันจนแบบว่า พลังงานที่มีกำลังมากกว่า กับพลังที่มีน้อยกว่า มันจะดูดกัน ลากกัน จนมันไม่เป็นอิสระกันไปทั้งหมดเลย แต่ถ้าเรารักษาของเรา เราดูเลขของเรานี้ จนพลังงานของเรา คือจิตของเรา มันอิสระอยู่ในตัวของเรา นี้ไง สัมมาสมาธิไง

ความที่เป็นอิสระของเราเห็นใหม่ ความที่เป็นอิสระของเรานี้ เราจะทำอะไร เราจะทำได้ง่ายขึ้นใหม่ เราจะมีโอกาสรักษา ซ่อมแซม แก้ไข พลังงานของเราได้ใหม่ มันจะมี

โอกาสแก้ไข ซ่อมแซมพลังงานของเราให้มันดีขึ้น คีขึ้น โดยใช้ปัญญา เห็นใหม่ นี่การ รักษาจิต เขารักษาจิตกันอย่างไร การคูจิต รักษาจิต ที่ว่ารักษาจิต เพราะมีคำอ้างว่า อาจารย์ องค์ไหนก็บอกให้คูจิต รักษาจิตทั้งนั้น ใอันนี้ก็คูจิต คูจิต มันจะผิตตรงไหนละ ก็ผิตตรงที่ จะไปตะครุบจิต มันไม่มีให้ตะครุบ ตะครุบไม่ได้หรอก จิตนี้เป็นนามธรรม เอาวัตถุ สิ่งของไปควบคุมมัน เอาอะไรไปควบคุมมัน สิ่งที่มีชีวิต เวลาออกจากร่างไป วิญญาณ มันไปที่ไหน

ในสมัยพุทธกาล กษัตริย์ไม่เชื่อว่ามีเกิดและการตาย เอนักโทษประหาร เขา มาประหาร เขาแก้ครอบไว้ แล้วให้คนนั่งเฝ้า ว่าวิญญาณมันออกจากร่างนี้อย่างไร ไม่มี ไม่เชื่อนะ เอนักโทษประหารเลย สั่งนักโทษประหารว่า ถ้าตคนรกเอ็งต้องมาบอกด้วย ถ้าไปสวรรค์ เอ็งก็ต้องมาบอกด้วย เอนักโทษประหาร ประหาร ฆ่าอยู่อย่างนั้น แล้วก็ ไปบอกว่านรก สวรรค์ไม่มี นรก สวรรค์ไม่มี

จนสุดท้ายแล้ว พระอะไรจำไม่ได้ พอมันถึงที่สุดแล้ว ก็มาแก้ไข แก้จนบอกว่า สิ่ง ที่เขาตคนรก มันก็เหมือนคนติดคุก จะออกมาไม่ได้ เวลาคนไปขึ้นสวรรค์ สวรรค์มัน เป็นสิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ใช้ใหม่ เวลาลงมาเมืองมนุษย์นี้ก็เหมือนกับลงมาในฐานส้วม เขาก็ไม่ลงมา พุดเหตุผลจนเขาเชื่อ พอเขาเชื่อเสร็จแล้ว กษัตริย์องค์นี้ก็เชื่อ เปลี่ยนทฤษฎี พอ เปลี่ยนทฤษฎีก็บอกว่า ให้ประกาศสิ บอกว่าตัวเองมีทฤษฎี มีความเห็นถูกใน พระพุทธศาสนาแล้ว เขาบอกว่าเขาประกาศไม่ได้หรอก เพราะเขาถืออย่างนี้มานาน นี้ อยู่ในพระไตรปิฎก

เห็นใหม่ แม้แต่สมัยพุทธกาล สมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กษัตริย์เขาก็ ไม่เชื่อ ไม่เชื่อว่าจิตนี้มันมีเกิดมีตาย มีออกจากร่าง เวลาไปนรกสวรรค์ เรื่องวิญญู เขาไม่ เชื่อ ความไม่เชื่อของเขา นี้เห็นใหม่ เพราะความไม่เชื่อของเขา เขาพยายามพิสูจน์กันด้วย หลักฐาน เขาพยายามพิสูจน์กันทางวิทยาศาสตร์เลย แต่เขาพิสูจน์ไม่ได้ แต่เวลาพระไป คอยแก้ไขกับเขา มาพุดถึงธรรมะ ธรรมะด้วยเหตุด้วยผล เพราะเขาอยากพิสูจน์อยู่แล้ว เขา ยอมรับของเขา

ในปัจจุบันนี้ ที่ว่าเรารักษาจิต คูจิตนะ เรารักษาจิต คูจิต เพราะเราเอาปัญญาของ เราทางวิทยาศาสตร์นี้ ไปจับว่าคูจิตก็คือคูมันอย่างนี้ ความคิดคูความคิดนี้ แล้วมาบอกว่า

มันหยุดไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้ มันไม่มีหรือก ปรัชญานะ ตรรกะเนี่ย เขาพิสูจน์เรื่อง
 อย่างนี้มานานแล้ว ยิ่งพิสูจน์ขนาดไหน มันก็ยิ่งขยายความไปเรื่อย เพราะมันเปรียบเทียบ
 ใจ ตรรกะคือใช้ปัญญาใคร่ครวญ และปัญญาอย่างนี้ มันตรรกะมันไปเรื่อย เพราะว่าจิต
 มันไม่สงบ ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ ถ้ามันเกิดตรรกะจากจิตที่มันสงบ มันจะย้อนกลับ
 ย้อนกลับมาจับต้อง

ความจับต้องนะ จิตเห็นอาการของจิต มันเป็นสิ่งที่มีห้ศจรรย์ ถ้าจิตเห็นอาการ
 ของจิต เนี่ยวิปัสสนาเห็นไหม ตอนนี่เขาแก้มาอีกแล้วนะ บอกว่า ไม่ใช่เซน ไม่ใช่เซน
 หรือก มันเป็นสติปัญญา ๔ เซนเป็นเซนต่างหาก แล้วนี่เป็นสติปัญญา ๔ เป็นกาย
 เวทนา จิต ธรรม เพราะอะไรรู้ใหม่ ถ้าออกไปเซน พุคด้วยผลของการปฏิบัติ บุคคลคนนี้
 ปฏิบัติไม่เป็น ถ้าปฏิบัติไม่เป็น พุคถึงผลการปฏิบัตินะ มันจะเป็นเงื่อนตายตลอด เงื่อน
 ตายคือผูกมัดตัวเอง

แต่ถ้าพุคถึงปริยัติ พุคถึงสติปัญญา ๔ พุคถึงเถรวาท มันมีพระไตรปิฎกเป็นที่
 แอบอ้าง แล้วอ้างพระไตรปิฎก แล้วพระไตรปิฎกนี้ มันก็เป็นสูตรทฤษฎี ที่ต่างคนต่างจะ
 ตีความ แต่ถ้าไปบอกถึงผลนี้ ถ้าพุคถึงผลเมื่อไหร่ ตายเมื่อนั้นใจ ถึงบอกว่าตอนนี่พลิก
 กลับมาแล้วว่า ไม่ใช่ฆาตกร ไม่ใช่เซน เซนเป็นอีกอย่างหนึ่ง อันนี้เป็นสติปัญญา ๔
 พอพุคอย่างนี้รู้แล้วว่า ถ้ามันพุคถึงผล ผลก็อยู่ตรงนี้ไง ตรงที่ว่า ถ้าจิตมันสงบ แล้วจิต
 เห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการของจิต เพราะอาการของจิตคือขั้น ๕ รูป เวทนา
 สัญญา สังขาร วิญญาณ เห็นไหมเพราะอะไร เพราะพระอรหันต์

เวลาพระอรหันต์เห็นไหม ขั้น ๕ เป็นภาวะ สอุปาทิเสสนิพพาน สิ่งที่เป็นภาวะ
 ขั้น ๕ เป็นภาวะ เพราะพระอรหันต์ก็มีธาตุ ๔ และขั้น ๕ เหมือนกัน แต่ธรรมชาติ มัน
 ทำให้อวิชชา ให้กิเลสมันหมดไปจากพลังงานอันนี้ พลังอันนี้ มันถึงเป็นพลังงานที่พุค
 เป็นสมมุติไม่ได้ สิ่งที่พุคเป็นสมมุติไม่ได้ แต่มันเหลือ เหลือคือความคิดใจ เหลือ
 ความคิดรูป เป็น เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ

ความคิดนี้ยังสื่อกันได้ ความคิดที่สื่อได้นี้ แต่ตัวพลังงานนี้ ไม่ใช่ความคิด เพราะ
 ตัวพลังงานไม่ใช่ความคิด เห็นไหม ตัวพลังงานไม่ใช่ความคิด ถ้าอันนี้เป็นผลของผู้ที่
 ปฏิบัติได้จริง ตามความเป็นจริงแล้ว เพราะการปฏิบัติได้ตามเป็นจริง ตั้งแต่จิต รักษา

จิต จนจิตแก้ไขจิต จิตแก้ไขจิต จิตใช้ปัญญา วิปัสสนาจนจิตนี้พ้นออกไปเป็นพระอรหันต์ จบสิ้นกระบวนการของมันไป

แต่สำหรับผู้ที่ประพฤติกฎปฏิบัติเห็นใหม่ พอจิตมันสงบขึ้นมา จิตเห็นอาการของจิต เราจะยืนยันตรงนี้ให้เห็นว่า จิตเห็นอาการของจิต อาการของจิตไม่ใช่จิต ตัวจิตเป็นตัวพลังงาน ตัวความคิดไม่ใช่จิต ถ้าตัวความคิดเป็นจิต เวลาพระอรหันต์นิพพาน เห็นใหม่ สอุปาทิเสสนิพพาน ชั้น ๕ ไม่ใช่จิต ชั้น ๕ เป็นภาวะ เห็นใหม่ ภาธา หเวปญจกขุณา ชั้นนี้ เพราะอะไร เพราะพระอรหันต์ยังสื่อสารกับสามัญชน พระอรหันต์ยังสื่อสารกับลูกศิษย์ลูกหาได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังสื่อสาร ยังพูดได้ ยังมีข้อมูลในหัวใจที่มาสื่อกับสังคมได้ การสื่อกับสังคมนั้นเป็นข้อมูลใหม่ เป็นสัญญา ความจำใหม่ เป็นสังขารใหม่

ความสื่อ สื่อกับสังคมเห็นใหม่ เพราะสังคมต้องสื่อสารกัน มนุษย์มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ ไว้สื่อสาร เพราะมันเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นมนุษย์คือภพ ภพเป็นมนุษย์ เราทำอะไรที่เป็นวัตถุขึ้นมา เป็นสิ่งใด สิ่งใดคือรูป รูปเป็นสิ่งที่นั่น แต่ขบวนการของมันนั้นเห็นใหม่ ที่พลังงานนั้นอีกอันหนึ่ง นี่ก็เหมือนกัน พอเกิดมาเป็นมนุษย์นี้ มันมีธาตุ ๔ และชั้น ๕ ในเมื่อจิตมันสะอาดไปแล้ว ธาตุ ๔ ชั้น ๕ มันยังอยู่ไง เรามีวัตถุอยู่ชิ้นหนึ่ง วัตถุชิ้นนี้มันยังใช้งานได้อยู่ วัตถุชิ้นนี้ มนุษย์คนหนึ่ง เกิดมามีธาตุ ๔ ชั้น ๕ เหมือนวัตถุอันหนึ่ง เนี่ยตัวจิต ตัวพลังงานนี้ เวลามันสิ้นกิเลสไปแล้ว แต่วัตถุชิ้นนี้ยังมีอยู่ไง พอมีอยู่ นี้ สะ คือเศษ เศษที่เหลืออยู่ในภพมนุษย์ไง เศษที่เหลืออยู่ในภพมนุษย์ มันเลยสื่อสารกับมนุษย์ด้วยกันได้ไง

นี่ไง เวลาผู้ที่สิ้นกิเลสไปแล้ว มันถึงสื่อสาร คือพระไตรปิฎกเคลื่อนที่ได้ไง ฉะนั้นถึงบอกว่า จิตเห็นอาการของจิต พูดมาตั้งย่นยาวเนี่ยนะ ก็เพราะกันไว้ ไม่ให้เขาบอกว่า มันก็เหมือนกันอีกละ พูดกันไว้ว่า จิตเห็นอาการของจิต มันเป็นกระบวนการของมัน ไม่ใช่ใครจะคิดขึ้นมาได้เอง มันเป็นผลของวิญญูะ มันเป็นผลของมนุษย์ มนุษย์มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ ปฏิสนธิจิตมาเกิดในมนุษย์ มันถึงมีธาตุ ๔ และชั้น ๕ แล้วตัวพลังงานนี้ไปเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เห็นใหม่ พรหมมีชั้นเดียว ตัวจิตปฏิสนธิจิตตัวพลังงานนี้มันไปเกิด เห็นใหม่ ตัวพลังงานนี้มันมีของมันอยู่ เห็นใหม่ คูจิต รักษาจิตในภพใดชาติใด คูจิต รักษาจิตในการวิปัสสนาญาณของมัน เห็นใหม่ พอจิตเห็นอาการของจิต มันมี

ของมัน แต่เพราะไม่รู้ไม่เห็น เพราะคนมันไม่รู้ไม่เห็น มันถึงไม่รู้ว่าจะคิดเห็นอาการของจิต
อย่างไร

แล้วบอกว่าจิตหยุดไม่ได้ ความคิดหยุดไม่ได้นี้ เพราะความคิดมันเป็นขั้น ๕
ทำไมรตนี้ละ มันใส่เกียร์วิ่งมา รตวิ่งมาตั้งแต่ไหนก็แล้วแต่ พอรถมันปลดเกียร์ว่าง ทำไม
รถมันปลดเกียร์ว่างได้ละ ความคิดนี้ละ จิต อาการของจิตมันเป็นเฟืองเกียร์ เกียร์มันทด
อยู่ต่อกัน ถ้ามันปลดว่าง ทำไมมันปลดว่างไม่ได้ ถ้ามันปลดว่างได้ มันจะมีความคิดได้
อย่างไร เขาบอกว่าความคิดหยุดไม่ได้ หยุดไม่ได้นี้ รตนี้ปลดเกียร์ว่างไม่ได้หรือ รตใน
โลกนี้คันไหนบ้างที่ไม่มีเกียร์ว่าง มันมีเกียร์ว่างทั้งนั้นละ รตคันไหนบ้างที่ว่ามันไม่มีทด
เกียร์ให้มันวิ่งไป นี่ก็เหมือนกัน เวลาความคิด ที่ความคิดเกิดขึ้นนะ รตมันเข้าเกียร์แล้ว
ความคิดมันหมุนไป แต่เวลาจิตมันสงบขึ้นมา มันปลดเกียร์ว่างหมดเลย ทำไมมันจะหยุด
ไม่ได้ ทำไมความคิดจะหยุดไม่ได้

ความคิดหยุดได้ แต่หยุดเป็นเกียร์ว่างแล้วมันก็เท่านั้นละ เกียร์ว่างคือการพักผ่อน
การว่างคือสัมมาสมาธิ แต่การจะก้าวเดินไป ก็ต้องใส่เกียร์อีก เพราะฉะนั้นปัญญามันถึง
มีโลกียปัญญา โลกุตตรปัญญา ถ้าโลกุตตรปัญญาเกิดขึ้น เห็นใหม่ โลกุตตรปัญญา
เกิดขึ้น มันจะเป็นปัญญาถอดถอน โลกียปัญญานี้ ปัญญาเกิดจากตัณหาทะยานอยาก
ปัญญาเกิดจากการแสวงหา ปัญญาเกิดจากความต้องการ ปัญญาเกิดจากที่เรานี้คือปัญญา
ของตัณหาความทะยานอยาก ปัญญาของกิเลส

อย่างเช่นปฏิบัติธรรมนี้ อยากเป็นพระอรหันต์ อยากจะสิ้นกิเลส อยากหมดเลย นี่
ปัญญากิเลสหมดเลย แต่ถ้าหมุนไปทำไป จนมันคล่องตัวของมัน เห็นใหม่ มันเต็มทีของ
มันแล้ว ถ้ามันเห็นโทษของมันไง เพราะผู้ปฏิบัติทุกคนวิปัสสนาหนหนึ่ง ก็ โอ้โฮ มี
ความสุขมาก อยากได้มาก อยากได้มาก อยากได้มากมันจะลากไปจนเหนื่อย เกือบเป็น
เกือบตายนะ

พอทอดธุระ เอ้อ ไม่เอาละ ก็ทำไปตามประสาเราไปนี่ละ มันได้อีกแล้ว นี่ไงถ้า
ปัญญาโลกๆ นี่มันจะลากเราไป ตัณหาทะยานอยากมันจะหมุน ลากเราไปตลอด แต่ถ้า
เราใช้ปัญญาของเราจนเห็นโทษของมัน เห็นคุณค่าของมัน รู้เท่าทันมันนะ มันจะสมคุณ

ของมัน นี่ไง มัชฌิมาปฏิปทา มันเป็นอย่างนี้ เป็นอย่างนี้คือมันสมดุล สมดุลของ สัมมาสมาธิ สมดุลของวิปัสสนาญาณ

ความสมดุลของมันนะ มีหยาบ มีละเอียด ความสมดุลมันมีมหาศาลเลย ความสมดุลเห็นใหม่ ดูเล็กๆ สี เด็ๆ เห็นใหม่ พ่อแม่ นะ ลูกอย่ากินอาหารรสจัดนะ อย่ากินเผ็ดนะ เพราะเดี๋ยวร่างกายมันจะไม่ดี เห็นใหม่ พ่อแม่ โตะขึ้นมา นี่ สมดุลของมันเห็นใหม่ เด็กมันก็กินอาหารอ่อน อาหารเล็กๆ เพราะร่างกายเขายังอ่อนแออยู่ พ่อโตะขึ้นมาเห็นใหม่ กินอย่างนั้นไม่ได้แล้ว ต้องกินอาหารที่มีรสชาติพอสมควรของตัว ยิ่งมีอายุมากขึ้นมาเห็นใหม่ ต้องกินอาหารเพื่อรักษาร่างกาย

นี่ก็เหมือนกัน จิตพอมันสมดุลของมัน มันสมดุลของมันในขั้นของสมาธิก็เหมือนเด็กๆ นี่ กินแต่อาหารอ่อน กินอาหารแต่รสที่ให้ผลต่อร่างกายในทางที่ดี พ่อโตะขึ้นมาเห็นใหม่ ร่างกายมันเติบโตจนถึงที่สุด มันไม่โตไปกว่านี้อีกละ ก็กินอาหารเพื่อดำรงชีวิตเท่านั้นเอง นี่ก็เหมือนกัน พ่อวิปัสสนาญาณมันเกิด มันเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

นี่ การรักษาคือ ไม่ใช่ว่ารักษาคือแล้วก็บอกว่าต้องฟัง ต้องดูอย่างนั้น หรือต้องดูโดยปกติ นี่คิดโดยวิทยาศาสตร์ คิดโดยโลก คำพูดอย่างนี้เป็นคำพูดแบบโลกๆ ไม่ใช่พูดธรรมะ ถ้าธรรมะมันมีมรรคหยาบมรรคละเอียด ความละเอียดอ่อนของจิต มันวิวัฒนาการของมัน มันพัฒนาการของมัน เป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

ความเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไปนี้ มันจะย้อนกลับมาทำลายมันเอง ฉะนั้นคำว่า อย่าอ้าง เขาจะอ้างบ่อย่าง ครุบาอาจารย์องค์ไหนก็สอนดูจิตทั้งนั้น แต่ดูจิตไปดูจิตมา เขาจะกลับมาสอนพุทโธแล้ว โอ้เราจะกลับไปสอนดูจิต เพราะดูจิตมันก็มีผิดมีถูก พุทโธมันก็มีผิดมีถูก จะภาวนาอะไรก็ได้แต่ ผิดก็คือผิด ถูกก็คือถูก ภาวนาทุกอย่างมันมีผิดมีถูก การว่าผิดถูกนี่คือพัฒนาการของมัน นี่คือการรักษาคือ การรักษาคือ ดูจิตนี้ รักษาจิต ดูจิตเพื่อประโยชน์เพื่อการภาวนา แต่ถ้าภาวนาไม่เป็น การรักษาคือ ดูจิต มันก็ผิด ถ้ามาพุทโธ พุทโธก็ผิด ผิดเพราะอะไร ผิดเพราะเราตะครุบเงา อยากได้มาก ทำสิ่งใดก็ว่าจะอยากได้ พอเริ่มภาวนาเป็นพิธีเท่านั้น เงินจกรมเป็นพิธี นั่งพอเป็นพิธี จะเอามรรคเอาผลกัน แล้วก็บอกว่า โอ๊ย สว่าง โอ๊ย สงบ โอ๊ย ว่าง ว่างขนาดไหนนะ

บางทีเราจะพูดว่ามันเป็นเรื่องไร้สาระเลย ถ้าบอกว่า ว่างๆ อากาศมันว่าง อากาศมันว่างอยู่แล้ว นี่มันดีกว่าเราอีก จุดชูปจุดเทียนกราบมันทุกวันเลย มิ่งไม่ทุกข์เลย นะอากาศเนอะ มิ่งว่างทั้งวันเลยอะ กูละทุกข์ฉิบหายเลย อากาศเม่งไม่เคยทุกข์เลย เพราะ มิ่งว่างอยู่ตลอดเวลา คนนั้นมาก็ว่าง คนนี้มาก็ว่าง ก็จุดชูปจุดเทียนกราบความว่างนี่ละ ูกราบมิ่งทุกวันเลย มิ่งมีความสุข มิ่งไม่เคยทุกข์เลย ูณะทุกข์น่าดู

นี่มันพูดกันไปไง มันพูดไปโดยไม่มีเหตุมีผลรองรับ องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กว่ามันจะว่างนะ มันจะปล่อยวางได้อย่างไร มันปล่อยวางด้วยเหตุด้วยผล การรักษา รักษาดูแลมัน แล้วเวลามันว่างขึ้นมาแล้วนี่ มันมีว่างในชั้นของสมณะ ขณิกสมาธิ อุปะจารสมาธิ อัปนาสมาธิ ว่างในชั้นของวิปัสสนาญาณ

วิปัสสนาญาณมันก็มีหยาบ มีละเอียด มันมีชั้นมีตอนของมันเข้าไป นี่คนภาวนา เป็น มันจะทำ มันจะพูด ถูกต้องดีงามไปหมด ถ้าคนภาวนาไม่เป็น มันก็พูดผิดพลาด มีแต่ความผิดพลาดกันไปตลอด ฉะนั้น เราต้องพิสูจน์ด้วยตัวเอง ปัจจัตตัง สันติภูฏิกโก สันติภูฏิกโก เพราะจิตมันสัมผัส จิตมันรับรู้ แล้วมันจะเป็นประโยชน์กับเรา นี่คือการรักษาจิตนะ เอวัง